

TRAKŲ VIEŠOJI BIBLIOTEKA
AUKŠTADVARIO FILIALAS

LIAUDIES MEISTRAS
JONAS KASPARAVIČIUS
(1925 – 2000)

Parengė :
Aukštadvario bibliotekos ved.
Ramunė Jarmalavičiūtė

2002

JONAS KASPARAVIČIUS

LIAUDIES MEISTRAS JONAS KASPARAVIČIUS

Jonas Kasparavičius gimė 1925 m. sausio 11 d. Čižiūnų kaime, Trakų apskrityje. Jo tėvas, taip pat Jonas, buvo garsus keliose parapijose devynių amatų meistras: kalvis, artojas, stalius, bitininkas... Netgi skaudamą dantį galėjo ištraukti, turėjo specialias repliukes. Motina Marijona nusimanė apie gydomasias žoles, burtus, mokėjo, kaip dera dzūkei, daug pasakų, raudų, dainų. Tėvai turėjo 15 ha žemės. Prie tėvo kalvės, o vakarais ir pirkioje nuolat būriavosi, šurmuliavo žmonės: atveždavo taisyti padargus, kaustydavo arklius, keisdavosi naujienomis, pasakodavo atsitikimus iš praeities.

Jaunesnysis Jonukas baigė Čižiūnų pradinę mokyklą, ėjo į Aukštadvario progimnaziją. Anksti pradėjo eiliuoti, bet turbūt labiau mėgo piešti, iš šakų sumeistruoti kokį žvėrį.

Vėliau, taip pat ir vokiečių okupacijos metu, jis dirbo tėvo ūkyje ir kalvėje. Sugrįžus į Lietuvą sovietams, pradžioj kurį laiką slapstėsi miške, vėliau buvo paimtas dirbti į sukarintą lignino gamyklą Grigiškėse. 1945-1946 m. mokėsi Vilniaus prekybos mokykloje, vidurinį mokslą baigė eksternu ir 1946 m. spalio 15 d. pradėjo dirbti Žikaronių (Kaišiadorių raj.) pradinėje mokykloje mokytoju.

Jonui Kasparavičiui teko dirbti ne vienoje Trakų krašto mokykloje. 1954-1953 m. dirbo Čižiūnų pradinės mokyklos mokytoju, Tamašiavos vaikų namų auklėtoju. 1953 m. jis paskiriamas Vladislavos pradinės mokyklos vedėju. Čia, įsikūręs su savo šeima, dirbo ir gyveno virš 10 metų. Čia rimčiau ir susidomėjo medžio drožyba. Paskatino jį tam skulptorius Juozas Mikėnas. Vieną vasarą užklydęs į Vladislavos pradinę mokyklą, įsikūrusią buvusiuose dvarininko Odineco dvaro pastatuose, profesorius buvo sužavėtas gamtos grožio, Verknės pakrančių, Sienio ežero. Vėliau skulptorius pamėgo lankytis Vladislavoje, pailsėti, pamąstyti apie darbus. Teko jam įvertinti ir pirmuosius Jono Kasparavičiaus, tuomet – pradedančio medžio drožybos meistro, darbus. J. Mikėnas paragino meistrą bandyti skaptuoti didesnes skulptūras, iš viso ažuolo ar liepos kamieno.

Vėliau Jonas Kasparavičius dar dirbo Čižiūnų ir Bijūnų aštuonmetėse, Rūdiškių vidurinėje mokyklose. Kur bedirbtų, jis mokė vaikus pajauti medį, ragino juos bandyti drožinėti, parodydamas, kaip iš paprasto rąstgalio „gimsta“ žmogus ar pražįsta gėlė. Kartu su Rūdiškių mokyklos mokiniais išskaptavo ir pastatė priešais mokyklą didelę ažuolinę skulptūrą „Moteris su knyga“.

1968-1975 m. J. Kasparavičius aktyviai dalyvauja respublikinėse liaudies meistrų parodose, rodo jose savo išdrožtas, išskobtas skulptūras, kuriose - dzūkų vyrai ir moterys, seneliai ir vaikai, gamta ir pasakų pasaulis. Ne sykį laimi diplomus, garbės raštus. O jo darbas „Dzūkė ir anūkė“ 1-oje visosajunginėje liaudies meno parodoje Maskvoje 1977 m. pelnė meistrui laureato diplomą. Nemažai Trakų rajono gyvenviečių, kolūkių, miestų pasipuošė jau žinomo meistro darbais, jais buvo pažymėtos rajono ir Trakų miesto ribos, papuošti gamtos ir istorijos paminklai. Jo medžio pano sušildė, pagyvino

visuomeninių pastatų interjerus. Juos ir šiandien galime pamatyti Aukštadvario žemės ūkio mokykloje, mokykloje – darželyje „Gandriukas“.

Kaip rašė pats menininkas eilėraštyje „Skulptūros“:

„Į kamieną tvirtagalį
Savo širdį aš dedu.
Tegul stovi šalia kelio,
Krikštyti žmogaus vardu.“

Jono Kasparavičiaus kūrinių galima rasti Trakų istorijos muziejuje, Vilniaus etnografijos muziejuje. Jam buvo suteiktas Liaudies meistro vardas.

Kita J. Kasparavičiaus kūrybos sritis - poezija, skirta ir suaugusiems, ir vaikams. Jo eilės dažnai buvo spausdinamos rajono periodikoje, išvydo jos pasaulį ir knygos pavidalu – 1989 m. išleista eilėraščių knygelė „Toj pirkelėj seneliukas“, kurią įdomiai iliustravo sūnus Kęstutis (dabar žinomas dailininkas ir rašytojas). Eilėraščiai nuoširdūs, melodingi, primenantys liaudies kūrybą. Poetas rašo apie tai, ką mato aplink, ką gerai pažįsta, ką myli: apie gimtąjį kraštą, jo gamtą, kaimo gyvenimą, žmones. Bandė J. Kasparavičius sueiliuoti ne vieną išgirstą padavimą, sakmę. Štai gražią legendą apie upės Verknės atsiradimą jis paporina taip:

„Aš buvau ne upė,
Ne srauni upelė.-
Liekna kaip nendrelė
Traliavau su paukščiais,
Pindama kasas. Skruostelius mazgojau
Rytmečio rasa.“ [...]

Toliau autorius pasakoja, kaip, išjojus broleliui į karą, mergelė verkė, liūdėjo, „... kol nuo ašarėlių upe pasilieju“.

1990 m. Jonas Kasparavičius baigė savo pedagoginę karjerą ir buvo priimtas dirbti Lietuvos ūkininkų sąjungos Trakų skyriaus pirmininku. Visi jį pažinoję žavėjosi kaip puikiu pasakotoju, gyvu, linksmu, žingeidžiu žmogumi. Meistro vaikai – trys sūnūs – taip pat nenutolę nuo meno pasaulio. Sūnūs Vydas ir Kęstutis baigė Dailės institutą, dalyvauja parodose, rašo, iliustruoja, apipavidalina knygas, dėsto dailę, neužmiršta ir medžio darbų. Ramūnas – žinomas poetas ir prozininkas, išleidęs 5 knygas, vertęs poeziją iš prancūzų, lenkų kalbų, spausdinamas literatūrinėje periodinėje spaudoje.

Mirė Jonas Kasparavičius 2000 m. liepos 22 dieną. Palaidotas Aukštadvario kapinėse.

Aukštadvaris, 2002 m.

Jonas Kasparavičius

DZŪKIJA

Kur ošia pušynai
Kvapniaja skuja,
Ten mano gimtinė,
Dainų Dzūkija.

Čia grybai ir uogos,
Ir viršių medus...
Toks mėlynas stogas –
Vaiskiausias dangus.

Čia brolis, sesutė,
Tėvelis, mama...
Prie Merkio pirkutė,
Dainorių pilna.

Palangėj jurginai,
Aplinkui veja:
Tai mano gimtinė,
Dainų Dzūkija.

Kasparavičius, Jonas. Toj pirkelėj seneliukas: [eilėraščiai]. - Vilnius, 1989, p. 4.

Jonas Kasparavičius

SKULPTŪROS

Ažuolėliai, ažuolai –

Puošmena gimtų namų.

Glostinėju juos mielai

Ir klausausi jų dainų.

[kamieną tvirtagalį

Savo širdį aš dedu.

Tegul stovi šalia kelio,

Krikštyti žmogaus vardu!

Kasparavičius, Jonas. Skulptūros: [eilėraštis] // Spartuolis (Trakų r.). – 1976, bal. 22.

Naudota literatūra:

Daunys, Stasys. Liaudies skulptorių Joną Kasparavičių prisiminus // Aukštadvaris : [monografija]. – Vilnius, 2002, p. 268 - 275.: iliustr.

Devyni Jono Kasparavičiaus eilėraščiai // Galvė (Trakų r.). – 1994, saus. 7.

Jonas Kasparavičius. Skulptūra: [apie liaudies menininką Joną Kasparavičių]. – Vilnius, 1985.

Kasparavičius, Jonas. Seni eilėraščiai // Galvė (Trakų r.). – 1992, geg. 26.

Kasparavičius, Jonas. Skulptūros: [eilėraštis] // Spartuolis (Trakų r.). - 1976, bal. 22.

Kasparavičius, Jonas. Toj pirkelėj seneliukas : eilėraščiai.- Vilnius, 1989. – 36 [4] p.

Prabilęs medis: [apie liaudies meistrą Joną Kasparavičių] // Spartuolis (Trakų r.). – 1978, liep. 11.

Jonas Kazneravičius gimė 1925 m. sausio 11 dieną Čišiūnų kaime kelvio šeimoje. (Trekus apskr.). Tėvai Jonas ir Merijona dar turėjo 15 ha žemės.

Baigęs Čišiūnų medinę mokyklą,ėjo į Aukštadvario progimnaziją.

Vėliau dirbo tėvo ūkyje ir kelveje, vokiečių okupacijos metu. Anho sovietų užėjimo medžioj kiek sleptin miške, vėliau buvo priimtas į sukurintą lignino gamyklą Griškėse, 1945-1946 m.m. mokėsi Vilniaus prekybos mokykloje, vidurinių mokyklų baigė eksterne ir 1946 10 15 medžio dirbti Tikhonius medinėje mokykloje mokytoju. (Kaišiadorų raj.)

1951-1953 - Čišiūnų medinės mokyklos mokytojas, Tamošėvos vaikų namų auklitojas

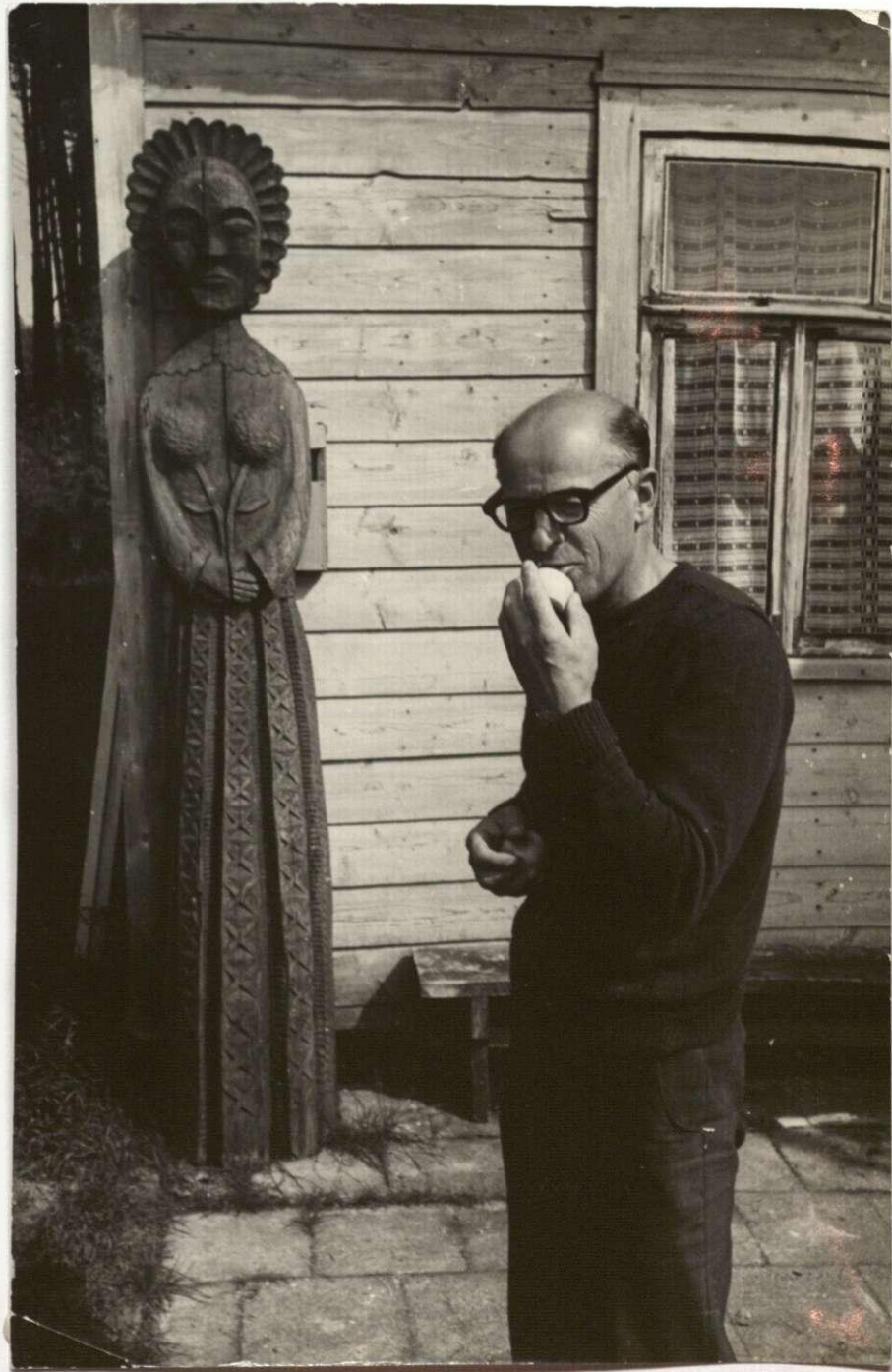
1953 m. perkintas Vėdiškėves medinės mokyklos vadovu. Čie dirbo dešimt metų.

Vėliau dirbo Čišiūnų ir Brijūnų aštuonmetise, Rūdiškų vidurinėje mokyklose. 1945 m. perkintas Vilniaus pedagoginio instituto Tamošėvos agrobiologinės stoties direktoriumi.

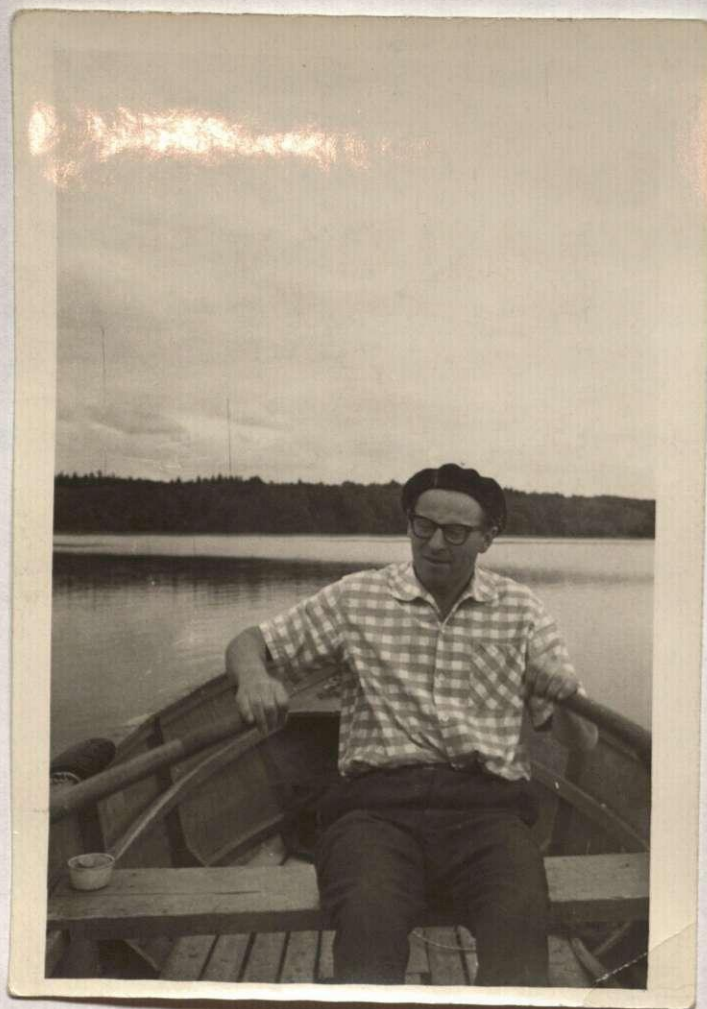
1990 metų rugsėjo 1 dieną baigė darbą pedagoginėje sistemoje ir priimtas dirbti į US Trekus šlyrius pirmiūkui.

Mirė Jonas Kazneravičius 2000 liepos 22 dieną Palaidotas Aukštadvario kapinėse.

Jono Kasparavičiaus biografija
Parašė sūnus Ramūnas Kasparavičius
Aukštadvaris, 2004 m.

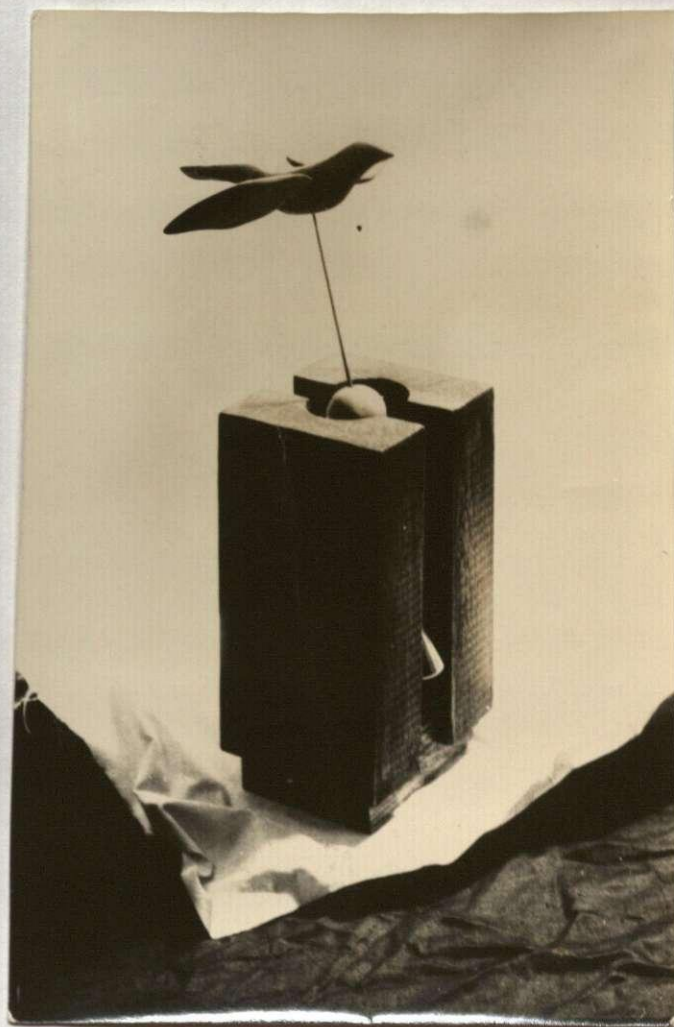
Jonas Kasparavičius
(metai nežinomi)

Jonas Kasparavičius

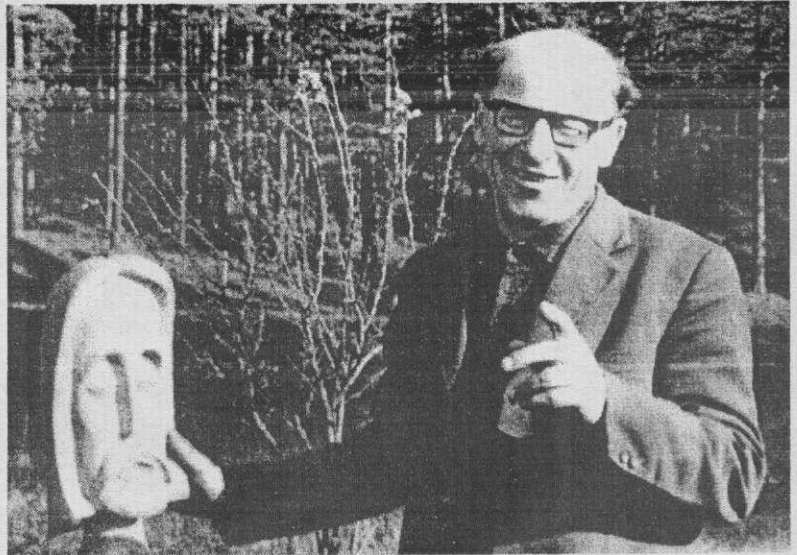
Jonas Kasparavičius (priekyje)
Antroje eilėje viduryje - Vytautas Zujus

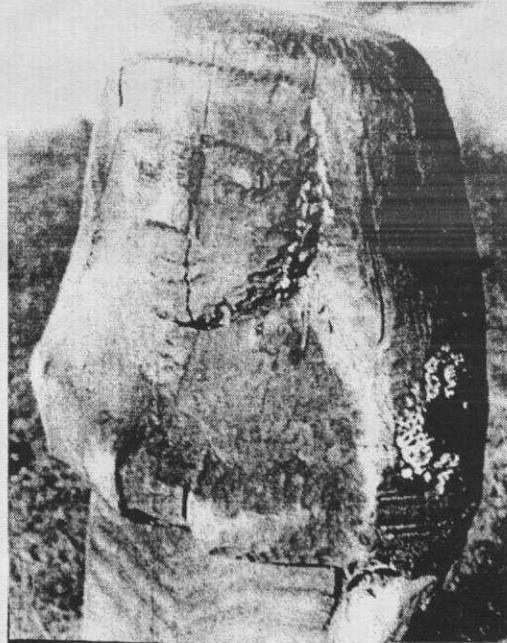
Jono Kasparavičiaus darbas

Jono Kasparavičiaus darbas

J. Kasparavičius 1974 metais.

Meistro kūrinys
„Močiutė“.

„Mergelė”, sukurta
1972 metais.

J. Kasparavičiaus kūrinys „Navo” restorano interjere. J. Mačiūtės
nuotraukos.

LIETUVOS TSR LIAUDIES MENO DRAUGIJA

Jonas Kasparavičius

SKULPTŪRA

VILNIUS
1985

Knygos apie Joną Kasparavičių antraštinis lapas

1

Jono Kasparavičiaus darbas „Dzūkė ir anūkė“ . 1977 m.

10

4-1492

Jono Kasparavičiaus darbas „Haujakuriai“. 1977 m.

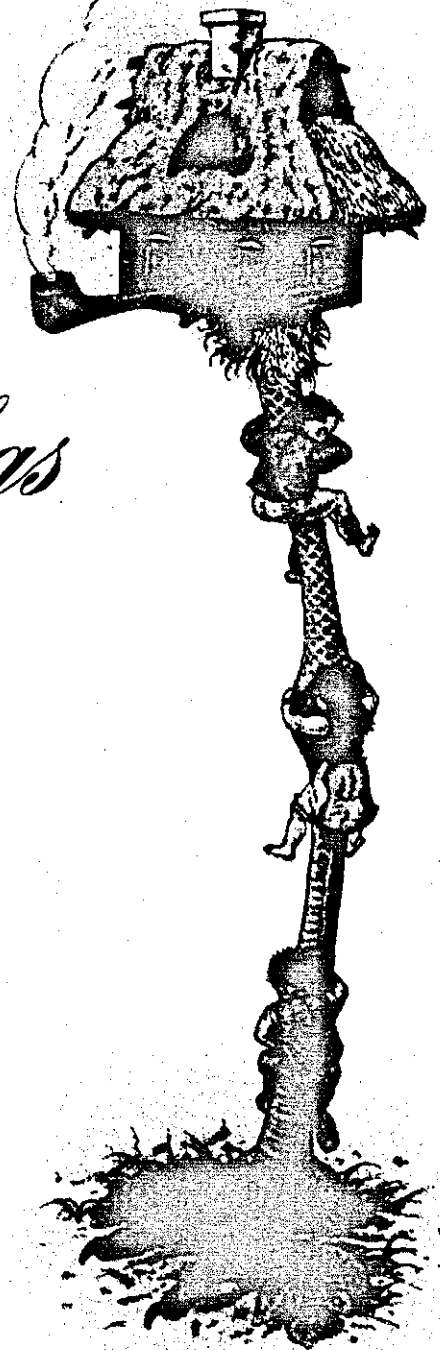
Jonas Kasparavičius

Toj pirkelej seneliukas

Literasčiui

Illustravo Kestutis Kasparavičius

„Vilnius „Vyturys“ 1989

Jono Kasparavičiaus knygos antraštinis lapas

Jonas Kasparavičius

ČIŽIŪNIEČIAI

*Tie mano Čižiūnų
Prabočiai ūsoti
Vaikyti tijūnų
Ir švedų kapoti.*

*Atkablūs ir tiesūs,
Apžėlę barzdom
Jie gynės nuo priešų
Kirviu ir lazdom.*

*Bizūnai ir rykštės
Jiems nugaras plakė,
Šaltiniai ištryško
Jų išverktos akys.*

*Apdriskę, su vyžom...
Už gyvastį kovės,
Ant kalno jiems kryžius
Nuo šimtmečių stovi.*

Sparnuolis, 1987. - kovas 5.

Devyni
Jono
KASPARAVIČIAUS
eilėraščiai

TEN UŽ MIŠKO...

Ten už miško juodo
Mėlyni linai.
Obuolių ten sodai
Ir šilti namai.

Ten už miško juodo
Vakarais dainuoja,
Pasakas išrodo
Aplė aukso kuoją.

Ten už miško juodo
Neregėti dyvai,
Zaltė prausias odą
Balto beržo syvais.

Ten už miško juodo
Ir aš pats gimiau,
Štandien atiduodu,
Ką iš ten emiau.

Ten dainuot išmokau,
Pasakas regėjau,
Linksmą dzūkų juoką
Snektose girdėjau.

Zmonės ten pagarbūs,
Jiems dainas skiriu,
Ir mintis, ir darbus,
Viską, ką turiu.

BALTAS ROGIŲ
KELIAS

Bėga žirgas greitas,
Skambina varpeliais,
Per beržyną raitos
Baltas rogių kelias.

Din dilin į tolį
Per pusnyną gilų —
Ristele ir šuoliais
Į baltumą šilo.

O kvapų gardumas,
O gražumas miško,
Nuo beržų, nuo krūmų
Sniego dribsniai tyška.

Krinta mums ant skruostų
Sidabrinės spalvos,
Eglių šukos glosto
Mūs šarmotas galvas.

Juodbėris suolluoja,
Skambina varpeliais,
Tolumon vilioja
Baltas rogių kelias.

1945-ųjų METŲ
PAVASARIS

Viena suklypus plyroje
Tarp pienių geltonų,
Tu lauki, mano levule,
Bet aš neatėinu.

Jeį tik nuimtų antrankius,
Aš tarsi žalbo mostu
Atbėgėčiau ir patenkintas
Bučiuočiau tavo skruostus.

Pavasaris — kaip Vėlinės,
Graudį gegutė siaudžia
O tavo akys mėlynos,
Dievui, kokios graudžios.

1945

1945-ųjų METŲ
LAIDOTUVĖS

Guli šalia kelio
Trys jauni broliukai,
Iš krūtinų laša
Kraujo karoliukai.

Apverkia sesulės
Broliuželių kančią,
Atkalba motulės
Šventąjį rožančių.

Sukala tėvellai
Kiekvienam po karštą,
Gėlėmis valkučiai
Takellus nubarsto.

1945

* * *

Tu man pavasarį žadėjai
Saulėtą, šiltą ir ankstyvą,
Ten, kur ranka tu palytėjai,
Pabiro žiedlapiai alyvų.

Vėjelis tarsė tavo plaukus,
Saulutė maudėsi klane,
Stovėjau šalimais ir laukiau,
Kada paliesi ir mane.

Varnėnas ant šakutės supos,
Skambėjo jo giesmė gali,
Kažką kuždėjo tavo lūpos,
Buvai čia pat ir taip toli.

Nepalietei, ranka pamojai
Ir ryto saulėj ištirpai,
O aš be ašarų raudojau
Ir klausiau: Negl palikai?
1950

* * *

Dievulėli mano,
Koks gražus pasaulis,
Avinėliai ganos,
Sušukuoti saulės.

Ant kiekvieno krūmo
Paukštuzėliai žaidžia,
Ir širdies gerumul
Po gėlytę skleidžias.

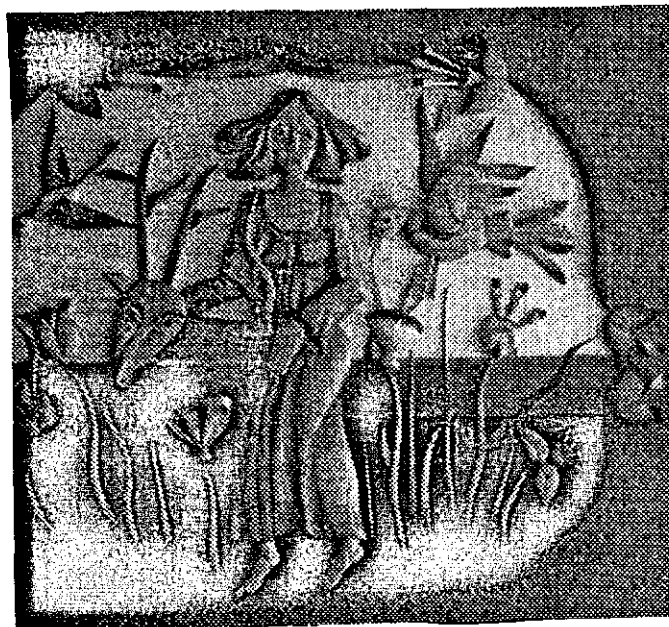
Kregždės smilgas karmo,
Sauda po palaukę,
Gedulingas varpas
Į bažnyčią šaukia.

O kalnely supas
Brandūs vasarojai,
Slėnyje prie upės
Piemenėliai groja.

Pabučiuoslu varpa,
Pabučiuoslu gėlė,
Atseikės už darbą
Zemė motinėle.

Nuotraukose iš J. Kasparavičiaus asmeninio albumo: šių eilėraščių autorius valtyje ant Sienio ežero; medžio drožiniai „Tarp paukštelių ir žvėrelių“, „Paukštis“, medinis kryžius gimtinėje.

Galvė (Traku r.). - 1994, saus. 7.